

15. Türk Çocuk Edebiyatında Söz Varlığı: Mert Arık'ın Hikâyelerinde Atasözleri, Deyimler, İkillemeler ve Yansıma Sözcüklerin İncelenmesi¹

Emrah TOPRAKÇI²

APA: Toprakçı, E. (2024). Türk Çocuk Edebiyatında Söz Varlığı: Mert Arık'ın Hikâyelerinde Atasözleri, Deyimler, İkillemeler ve Yansıma Sözcüklerin İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (41), 319-337. DOI: <https://zenodo.org/record/13354938>

Öz

Atasözleri, deyimler, ikilemeler gibi söz varlıkları, bir dilin ve kültürün izlerini taşır ve bu izlerin detaylı bir şekilde incelenmesi, dilin ve kültürün gelişimine katkı sağlar. Dilin söz varlığı öğeleri, o dilin sözlü ve yazılı kültürel ürünlerinde en uygun ve doğru şekilde ifade edilir. Çocukların kelime dağarcığının gelişimi, dilin gelişimi için kritik bir öneme sahiptir çünkü dil, iletişim kurmanın temel aracıdır ve düşüncelerin ifadesinde hayati bir rol oynar. Çocuklar, çevrelerinden öğrendikleri kelimelerle dünyayı tanımaya başlarlar. Bu nedenle, çocukların kelime dağarcığının zenginleştirilmesi, onların düşünme yeteneklerini, iletişim becerilerini ve dil bilgisini geliştirmelerine yardımcı olur. Çocuk edebiyatı eserleri çocukların kelime dağarcığını zenginleştirerek dil gelişimlerine katkı sağlayan bir araç olarak söz varlığıyla yakından ilişkilidir. Bu çalışmada, dilin ve kültürün gelişimine ışık tutan söz varlığı öğeleri incelenmiştir. Bu amaçla Türk çocuk edebiyatının yeni tanınmaya başlayan yazarlarından biri olan Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı eserlerindeki söz varlığı öğelerinin (atasözü, deyim, ikilemeler ve yansıma sözcükler) incelenmesi yapılmıştır. Beş kitapta toplam 548 söz varlığı ögesi tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i atasözü, 344'ü deyim, 117'si ikileme ve 86'sı yansıma sözcükler olarak belirlenmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmış ve veriler betimsel analizle elde edilmiştir. Bu çalışma çocuk edebiyatı eserlerinde söz varlığı öğelerini (atasözü, deyim, ikileme ve yansıma sözcüklerin) inceleyerek dilin zenginliğini, kültürel mirasın aktarımını ve ifade gücünü ortaya koyması açısından büyük bir önem taşır.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin söz varlığı, Çocuk edebiyatı, Çocuk Hikâyesi, Mert Arık, Okuma

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %4

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 12.06.2024-**Kabul Tarihi:** 20.08.2024-**Yayın Tarihi:** 21.08.2024; DOI: <https://zenodo.org/record/13354938>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Türkçe Eğitimi / PhD Student, Sakarya University, Institute of Educational Sciences, Turkish and Social Sciences Education, Turkish Education (Sakarya, Türkiye), emrahtoprakci@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3457-4200> ROR ID: <https://ror.org/04ttnw109>, ISNI: 0000 0001 0682 3030 Crossref Funder ID 501100004473

Vocabulary in Turkish Children's Literature: An Analysis of Proverbs, Idioms, Reduplications, and Onomatopoeia Words in Mert Arık's Stories³

Abstract

Proverbs, idioms, reduplications, and onomatopoeic words are linguistic elements that carry the traces of a language and its culture. A detailed examination of these traces contributes to the development of both language and culture. The vocabulary elements of a language are most appropriately and accurately expressed in the oral and written cultural products of that language. The development of children's vocabulary is crucial for language development, as language is the primary tool for communication and plays a vital role in the expression of thoughts. Children begin to understand the world through the words they learn from their surroundings. Therefore, enriching children's vocabulary helps them improve their thinking abilities, communication skills, and language knowledge. Children's literature is closely related to vocabulary as it serves as a tool for enriching children's vocabulary and contributing to their language development. In this study, vocabulary elements that shed light on the development of language and culture were examined. For this purpose, the works of Mert Arık, one of the newly recognized authors of Turkish children's literature, were analyzed, including "Benim Zürafam Ucabilir", "Uzaya Giden Tren", "Cantamdan Fil Cikti", "Ayvayı Yedik Muzesi" and "Naneyi Yedik Lokantasi". A total of 548 vocabulary elements were identified across the five books, including 1 proverb, 344 idioms, 117 reduplications, and 86 onomatopoeic words. The study employed qualitative research methods, using document analysis, and the data were obtained through descriptive analysis. This study is of great importance in revealing the richness of language, the transmission of cultural heritage, and the power of expression by examining vocabulary elements (proverbs, idioms, reduplications, and onomatopoeic words) in children's literature.

Keywords: Wealth of Vocabulary in Turkish, Children's Literature, Children's Story, Mert Arık, Reading

³ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 4

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 12.06.2024-**Acceptance Date:** 20.08.2024-

Publication Date: 21.08.2024; **DOI:** <https://zenodo.org/record/13354938>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

1. Giriş

Birey, ana dilini öğrenme sürecine ailesi ile başlar. Sonrasında, çevreyle iletişim kurabilmek için gerekli olan sözcükleri öğrenir. Öğrenilen her yeni sözcükle çocuğun kelime dağarcığı genişler (Okur, 2007). Bu sözcükleri öğrenme süreci, bireylerin aileleri ve sosyal çevreleriyle ilişkili ve bu ortamlara uygun olarak gerçekleşir. Bu süreç, bireylerin söz varlığını şekillendirmede önemli bir etkiye sahiptir (Mert, 2013; Numanoğlu, 2021; Şimşek ve Demirel, 2020). Bu etki, bireyin deneyimleri ile devamlı olarak değişim göstermeye devam eder.

Bireyin düşüncelerini ifade etme ve dünyayı anlama becerisinin temelinde, sahip olduğu söz varlığı etkilidir (Beck, McKeown ve Kucan, 2002; Nelson ve Stage, 2007). Türkçe Sözlük'te (2021) "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük kadrosu, vokabüler" olarak tanımlanan söz varlığı, dilin zengin birikimiyle meydana gelmiş çeşitli ve farklı sözcüklerin toplamıdır. Söz varlığı, yalnızca kelimelerden ibaret olmayan; o dile ait atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler, terimler ve çeşitli anlatım biçimlerini içeren bir bütün olarak tanımlanmaktadır (Aksan, 2018; Karadağ, 2013; Baş, 2006). Deyim, atasözü, ikileme ve yansımalar dışında, masallarda sıkça rastlanan kalıplaşmış ifadeler, belirli bir alanla ilgili özel terimler, özdeyişler, tekerlemeler, bilmece, pekiştirmeler ve argo sözcükler de dilin söz varlığına katkıda bulunan diğer dilsel unsurlardır.

Bireyin dilini doğru kullanabilmesi ve duygu ile düşüncelerini etkili bir şekilde ifade edebilmesi, sahip olduğu kelime dağarcığına bağlıdır (Gökçen ve Okur, 2015). Bu nedenle, zengin bir kelime hazinesi, bireylerin iletişim becerilerini ve ifade gücünü artırmada kritik bir rol oynar (Karaağaç, 2016:529). Ayrıca öğrencilerin okuma sürecindeki anlam çıkarma ve yorumlama yeteneklerini, genel akademik performanslarını ve öğrenme süreçlerini doğrudan etkiler (Onan, 2020). Bu etki bireylerin toplumsal konumlarını belirlemede kritik bir rol oynar ve kültürel mirasın aktarılmasında temel bir araç olarak işlev görür.

Kültürel mirasın aktarılmasında büyük bir rol üstlenen edebiyat eserlerinde, bir dilin söz varlığını oluşturan temel unsurlar ve diğer kalıplaşmış dil birimlerinin en özgün, güzel, zengin ve nitelikli örneklerine rastlanır. Ayrıca, edebiyat eserleri bir dilin en yetkin kullanımını, anlatım gücünü ve özgünlüğünü yansıtan kaynaklar olarak öne çıkar (Moran, 2022; Göktürk, 2023). Edebî eserlerdeki söz varlığı öğelerini incelemek, bir dilin en özgün yanlarını, ifade olanaklarını ve dilbilimsel kimliğini ortaya çıkarabilir (Mert, 2009; Aslan, 2013). Bu inceleme aynı zamanda konuşulan dilin, toplumun sosyolojik ve psikolojik özelliklerini, tarihsel ve kültürel yapısını da ortaya koyabilir.

Dil gelişiminin temeli çocukluk döneminde atılır. Bu evrede dilin formu şekillenir ve gelişirken, çocuklar anadil farkındalığı ve dil sevgisi kazanır (Hammer vd., 2014). Bu yaş döneminde, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak bir sanatçının elinden çıkmış eserlerle etkileşime geçmeleri önemlidir. Bu eserler, çocuğun anadilinin ifade yeteneklerini, çeşitliliğini ve gücünü yansıtmalıdır. Çocuğa yönelik hazırlanmış bu eserler, çocuğun kavramsal, dilsel, bilişsel ve sosyal gelişimine katkı sağlamanın yanı sıra, çeşitli dil örnekleriyle tanışarak anadilinin zenginliğini keşfetmesine olanak tanır (Sever, 2015; Şirin, 2016; Demirel ve Seven, 2021). Dil çevresi bakımından sınırlı olan çocuk, yazılı ve görsel uyaranlarla dil çevresini genişleterek yeni sözcükler ve kavramlar öğrenir. Bu şekilde, çocuklar akademik açıdan da gelişimlerine destek olacak bir dil deneyimi yaşarlar.

Çocuk edebiyatı, kültürel mirasımızın ve dilin zenginliğinin gelecek nesillere aktarılmasında kritik bir rol oynar (Temizyürek vd., 2016). Bu eserler sadece eğlendirici hikâyeler sunmakla kalmaz, aynı

zamanda çocukların dil becerilerini geliştirmelerine, düşünsel yeteneklerini artırmalarına ve değerlerini şekillendirmelerine yardımcı olur (Aydın, 2023; Oğuzkan, 2013). Söz varlığı ise bir çocuk edebiyatı eserinin kalitesini ve etkisini belirleyen temel unsurlardan biridir.

Çocuklar, edebî serler aracılığıyla yeni kelimeler öğrenir, dil becerilerini geliştirir ve düşünce yapılarını zenginleştirirler (Dilidüzgün, 2018). Dolayısıyla, bir eserin söz varlığı, çocukların dil becerilerini destekleyip geliştirecek şekilde zengin ve çeşitli olmalıdır. Ayrıca, eserin hedef kitlesine uygun ve anlaşılabilir bir dil kullanılması da önemlidir. Doğru bir şekilde kullanılan söz varlığı, çocukların metni anlamalarına ve bağlamı içselleştirmelerine yardımcı olarak, eserin etkisini artırır ve onların edebî eserlerle olan ilişkisini güçlendirir (Oğuzkan, 2013; Sever, 2017; Baş, 2010). Bu nedenle, yazarların ve yayıncıların, çocuk edebiyatı eserlerindeki söz varlığını dikkatlice seçmeleri ve kullanmaları büyük önem taşır. Çünkü çocuklar kitaplarda çeşitli anlatım biçimleri ve deyimlerle tanışarak dilin zenginliğini ve çeşitliliğini fark ederler. Bu süreç, çocukların dil becerilerini geliştirmelerine ve yaratıcı düşünme yeteneklerini artırmalarına da katkı sağlar.

Çocuk edebiyatı alanyazını incelendiğinde yapılan söz varlığı çalışmaları genellikle hikâye ve roman türlerine odaklanmıştır (Aydoğdu, 2023; Özen, 2022; Uysal, 2021; Özbaşı, 2021; Çelik ve Fırat 2020; Uz ve Özcan, 2020; Tekşan, Çinpolat, Çelenk ve Güneş; 2019; Ziya, 2019; Yavuzkılıç, 2019; Akdemir, 2019; Yıldırım, 2017; Aktaş, 2016; Baş, 2016; Uzuner, 2016; Aytan, 2016; Avcı, 2014; Türkben, 2012). Çocuklar okudukları hikâyeler ve romanlar aracılığıyla farklı konuları, duyguları ve deneyimleri keşfederken, aynı zamanda zengin bir dil kullanımıyla karşılaşır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin dil eğitimi açısından incelenmesi, onların edebî nitelikleriyle birlikte, çocukların dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan kritik bir rol oynar (Çeçen, 2011). Çünkü bu eserler, çocukların dil öğrenme süreciyle uyumlu olarak, onların kelime dağarcığını genişletmelerine, dil yapılarını anlamalarına ve iletişim becerilerini güçlendirmelerine katkı sağlar.

Mert Arık, günümüz Türk çocuk edebiyatının yeni tanınan yazarlarından biridir. Özellikle çocuk edebiyatına katkılarıyla tanınan Arık, "Çantamdan Fil Çıktı" isimli eseriyle 2023 yılında "En İyi Çocuk Kitabı" ödülünü kazanmıştır. Bu çalışmada; Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâye kitaplarındaki atasözü, deyim, ikileme ve yansıma sözcüklerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâye kitaplarında söz varlığını oluşturan atasözleri nelerdir?
2. Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâye kitaplarında söz varlığını oluşturan deyimler nelerdir?
3. Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâye kitaplarında söz varlığını oluşturan ikilemeler nelerdir?
4. Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâye kitaplarında söz varlığını oluşturan yansıma sözcükler nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Mert Arık'ın hikâye kitaplarında yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurlarını belirlemek ve incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılan konu veya konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir. (Yıldırım ve Şimşek, 2018)

2.2. Çalışma Materyali

Bu araştırmanın çalışma materyali, Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın veri kaynaklarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Materyaline İlişkin Bilgiler

Kitabın Adı	Yayınevi	Son Basım Yılı	Sayfa Sayısı
Benim Zürafam Uçabilir	Timaş Yayınları	2024 (57. Baskı)	64
Uzaya Giden Tren	Timaş Yayınları	2024 (16. Baskı)	64
Çantamdan Fil Çıktı	Timaş Yayınları	2024 (9. Baskı)	64
Ayvayı Yedik Müzesi	Timaş Yayınları	2024 (4. Baskı)	64
Naneyi Yedik Lokantası	Timaş Yayınları	2024 (1. Baskı)	64

2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâye kitaplarının incelemesinin yapıldığı bu çalışmada araştırma verileri, doküman analizi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Veriler toplanırken Necmi Akyalçın'ın "Türkçe İkilemeler Sözlüğü"ne ve TDK'nin "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü"ne başvurulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Veri analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanıldı. Bu yöntemde, incelenen veriler önceden belirlenmiş kategorilere göre özetlenir ve yorumlanır. Temel amacı, mevcut durumu doğru bir şekilde açıklamak ve tanımlamak, verileri düzenli bir şekilde sunmak ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada, ana kategori olarak kalıplaşmış söz varlığı unsurları kullanılmıştır. Bu unsurlar, aşağıdaki alt kategorilerde incelenmiştir:

- Deyim
- Atasözü
- İkilemeler
- Yansıma Sözcükler

3. Bulgular

Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı beş hikâye kitabında yer alan söz varlığı öğelerinin dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Söz Varlığı Öğelerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Atasözü	Deyim	İkileme	Yansıma Sözcükler
	f	f	f	f
Benim Zürafam Uçabilir	0	26	7	2
Uzaya Giden Tren	0	64	13	12
Çantamdan Fil Çıktı	0	58	20	17
Ayvayı Yedik Müzesi	1	115	54	38
Naneyi Yedik Lokantası	0	81	23	17
Toplam	1	334	117	86

3.1. Atasözleri

Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" adlı hikâyelerinde bulunan atasözlerine odaklanılan bölümde, TDK'nin "Atasözleri Sözlüğü" adlı kaynağa başvurulmuştur. İncelenen hikâyelerde toplamda 1 atasözü tespit edilmiş ve bu atasözü Tablo 3'te listelenmiştir.

Tablo 3. Atasözlerinin Dağılımı

	Atasözleri
Benim Zürafam Uçabilir	-
Uzaya Giden Tren	-
Çantamdan Fil Çıktı	-
Ayvayı yedik Müzesi	<i>Yerin kulağı var (26)</i>
Naneyi Yedik Lokantası	-

3.2. Deyimler

Bu bölümde, Mert Arık'ın hikâyelerinde bulunan deyimler sunulmuştur. Bu deyimlerin belirlenmesi için

TDK'nin "Deyimler Sözlüğü" adlı kaynağına başvurulmuştur. İncelenen hikâyelerde bulunan deyimler, sayfa sırasına ve tekrarlı kullanımlarına göre detaylı bir şekilde Tablo 4'te sunulmuştur.

Mert Arık'ın incelenen eserlerinde yer alan deyimlerden 331 tanesinin mastarlı (kip veya kişi eki almış), 14 tanesinin ise cümle hâlinde yer aldığı tespit edilmiştir. "Hoş geldiniz" deyimini cümle hâlinde kullanıma örnek teşkil ederken, "çıt çık-" ifadesi ise mastar hâlinde kullanım için örnek olarak verilebilir.

Tablo 4. Deyimlerin Dağılımı

	Deyimler	
Benim Zürafam Uçabilir	<i>Yolunda gitmeyen (6)</i>	<i>Ayak basan (46)</i>
	<i>Parmak kaldırmak (6)</i>	<i>Ayak basacak (46)</i>
	<i>...gibi geliyor (6)</i>	<i>Ayak bastı (46)</i>
	<i>Kulağına fıslıdadı (9)</i>	<i>Ayak basan (46)</i>
	<i>Kulağına yine fıslıdadı (10)</i>	<i>Mümkün olabilir (46)</i>
	<i>Gözleri bir anda şaşkınlıktan fal taşı gibi açıldı (13)</i>	<i>Nesli tükendi (47)</i>
	<i>Kafa sallamak (20)</i>	<i>Nesli tükenmiş (47)</i>
	<i>İlgisini çekmişti. (31)</i>	<i>Ayak basan (60)</i>
	<i>Havalara uçacaktı. (34)</i>	<i>Aklına harika bir fikir geldi. (62)</i>
	<i>Fotoğraf çekti. (36)</i>	
	<i>Harekete geçiyordu. (38)</i>	
	<i>Harekete geç. (38)</i>	
	<i>Ayak basmadığımız (39)</i>	
	<i>Adım atabiliriz. (39)</i>	
	<i>Harekete geç (41)</i>	
	<i>Hoş geldiniz (45)</i>	
	<i>Bir ilke imza atacak. (45)</i>	
Uzaya Giden Tren	<i>Çıt çıkmıyordu (6)</i>	<i>Kararı aldılar (35)</i>
	<i>Yol alır (8)</i>	<i>Bir araya geldiklerinde (35)</i>
	<i>Not alın (8)</i>	<i>Hayal kurma (37)</i>
	<i>Not aldılar (8)</i>	<i>Hayal kurmak (37)</i>
	<i>Bir araya gelmesiyle (8)</i>	<i>Hayaller kur (37)</i>
	<i>Bir araya geldi (9)</i>	<i>Günlük tutma (38)</i>
	<i>Fikir verebilir (10)</i>	<i>Günlük tutmak (38)</i>
	<i>İğne atsan yere düşmezdi (11)</i>	<i>Günlük tut (38)</i>
	<i>Yolcu etmişlerdi (12)</i>	<i>Meydana getirmesi (39)</i>
	<i>Küçük dilini yutacaktı (14)</i>	<i>Tadını çıkar (42)</i>
	<i>Fark ettiler (14)</i>	<i>İşe yararmıştı (43)</i>
	<i>Yol alan (16)</i>	<i>Yola çıkarken (43)</i>
	<i>Yolunda gitmeyen bir şeyler (16)</i>	<i>Karar verdiler (44)</i>
	<i>Yola çıkan bir tren (18)</i>	<i>İlanlar verildi (44)</i>
	<i>Maceraya atıldık (20)</i>	<i>Not aldılar (46)</i>
	<i>Aklına gelen fikirler (21)</i>	<i>Gözlerini dört açmak (50)</i>
	<i>Gözleri bir anda şaşkınlıktan fal taşı gibi açıldı (22)</i>	<i>İlham verebiliyordu (50)</i>
	<i>Kararlarını verdiler (22)</i>	<i>Can kulağıyla dinlemeyi (50)</i>
	<i>Kafalarını kurcalayan sorun (22)</i>	<i>Harekete geçiriyordu (50)</i>
		<i>Kulak kesildiler (51)</i>

	<p><i>Punduna getirmek (27)</i> <i>Havalara uçtu (27)</i> <i>Yazarların kalemlerinden çıkmış (28)</i> <i>Altını çizdi (28)</i> <i>Yüzüne bile bakmadığı (28)</i> <i>Kelimenin tozu aldı (28)</i> <i>Not etti (30)</i> <i>Not ettiler (30)</i> <i>Kelimeleri ortaya attı. (31)</i> <i>Yüreğe iyi geliyordu (31)</i> <i>Aklına gelmezdi (32)</i> <i>Yolunu bulmak (34)</i> <i>İhtiyaç duydukları (34)</i> <i>Sahneye çıkmadan (35)</i></p>	<p><i>Harekete geçirebiliyordu (51)</i> <i>Aklına bir ilham geldi (52)</i> <i>Kararlarını verdiler (55)</i> <i>Heyecan verici (56)</i> <i>Yerinde duramıyordu (56)</i> <i>Hayaller kurar (60)</i> <i>Yolculuklarına çıkardım (60)</i> <i>Hayal kurmak (61)</i> <i>Yolunu gözlediğim (61)</i> <i>Yüreğinden geçen (61)</i> <i>Ortak olmak (62)</i></p>
Çantamdan Fil Çıktı	<p><i>Parmak kaldıran (6)</i> <i>Kafa sallıyordu (8)</i> <i>Heyecan verici (8)</i> <i>Akla gelecek (8)</i> <i>Hayal kurmasını (8)</i> <i>İpucu vermek (8)</i> <i>Hayal kurduğumuzda (8)</i> <i>Parmak kaldırdı (9)</i> <i>Jeton düşmüştü (9)</i> <i>Hayal kurarak (10)</i> <i>Hayal kurunca (11)</i> <i>Hayal kurabilirdi (11)</i> <i>Not almaya (12)</i> <i>Hayaller kuracaksınız (12)</i> <i>Oyun çıkaracaksınız (12)</i> <i>Karar verdiler (13)</i> <i>Hayal kurabilirdi (14)</i> <i>Gözleri şaşkınlıktan fal taşı gibi açılmıştı (17)</i> <i>Fark etmez (19)</i> <i>Ayak uydurdu (19)</i> <i>Karar verdi (22)</i> <i>Heyecan verici (27)</i> <i>Karar verdi (30)</i> <i>Tadını çıkarmak (31)</i> <i>Pes etmek (34)</i> <i>Aklına parlak bir fikir geldi (35)</i> <i>Pas attılar (36)</i> <i>Şüpheye düştü (36)</i> <i>Tedavi olabilirim (38)</i></p>	<p><i>Tadını doyasıya çıkarıyordu (38)</i> <i>Yön verebilirdi (40)</i> <i>Tedavi olmayı seçti (40)</i> <i>Turp gibi (40)</i> <i>Tedavisi olduktan (40)</i> <i>Geri döndü (40)</i> <i>Kahkaha tufanı koptu (41)</i> <i>Aklına gelen (42)</i> <i>Tayini çıktığı (42)</i> <i>Ortaya koydu (44)</i> <i>Sınırlarını zorlayacak (44)</i> <i>Adım atmışlardı (44)</i> <i>Birlik olmayı (45)</i> <i>Sorumluluk almayı (45)</i> <i>Ortaya çıktı (47)</i> <i>Rekor kırıyordu (48)</i> <i>Söz edilmek (48)</i> <i>Rüyalarına bile giriyordu (48)</i> <i>Harekete geçirmek (49)</i> <i>Ortaya almak (50)</i> <i>Geldi çattı (54)</i> <i>İlgi gösterdi. (54)</i> <i>İğne atsan yere düşmezdi (54)</i> <i>Düşünüp taşınmak (55)</i> <i>Gözünü kırpmadan (55)</i> <i>Çıt çıkmıyordu (55)</i> <i>Aklına fikir geldi (57)</i> <i>Can kulağıyla dinledi (60)</i> <i>Karar vermek (60)</i></p>
Ayvaı Yedik Müzesi	<p><i>Heyecanla ayağa fırladı (5)</i> <i>Geç kalmıştı (5)</i></p>	<p><i>Karar verirdi (37)</i> <i>Geri döneceğine (37)</i></p>

<i>Hayaller kurmaya (6)</i>	<i>Karar veriş (37)</i>
<i>Eve geri dönüyordu (6)</i>	<i>Karar vermişti (38)</i>
<i>Yolculuğa çıkacaktı (6)</i>	<i>Hedef koymuştu (38)</i>
<i>Adını vermişti (6)</i>	<i>Fotoğraf çekiyordu (41)</i>
<i>Hayal olduğunu (10)</i>	<i>Beğeni rekorları kırıyordu (41)</i>
<i>Tura çıkar (10)</i>	<i>Ziyaret ediyordu (41)</i>
<i>Kafasına koymuştu (11)</i>	<i>Sipariş alıyor (42)</i>
<i>Kafasına koyduğu (11)</i>	<i>Tepetaklak yere</i>
<i>Bilet kestirmişti (11)</i>	<i>düşmüştü (44)</i>
<i>Yola çıkıyordu (11)</i>	<i>Ezberleri bozmuştu (44)</i>
<i>Kafam karıştı (11)</i>	<i>İşini bırakmak (44)</i>
<i>Yok yoktu (12)</i>	<i>Elinin tersiyle itiyordu (44)</i>
<i>Ayva delisi biri değildim (13)</i>	<i>Heyecan duymuyordu (44)</i>
<i>Yolculuğa çıkmadan (13)</i>	<i>Heyecan duymadığı (45)</i>
<i>Hayal kırıklığına</i>	<i>Tarihe karışmıştı (45)</i>
<i>uğramıştım (13)</i>	<i>Geri döner miydi? (45)</i>
<i>İğne atsan yere düşmez (15)</i>	<i>Uçağı bucağı olmayan (46)</i>
<i>Hoşça kalın (15)</i>	<i>Harekete geçmemi (46)</i>
<i>Göz kırptı (15)</i>	<i>Aklma gelen (47)</i>
<i>Gözden kaybolana kadar (16)</i>	<i>Yolculuğa çıkmadan (47)</i>
<i>Dünya turuna çıkacağı (16)</i>	<i>Bir yolunu buldum (49)</i>
<i>Yolculuğa çıkmadan (18)</i>	<i>Yolculuğa çıkınca (49)</i>
<i>Zorunda kalmıştı (18)</i>	<i>Altını çizdiğim (50)</i>
<i>Boş durduğunu (20)</i>	<i>Aklma....gelmişti (50)</i>
<i>Adını bile duymadığımız (20)</i>	<i>Dünya turuna çıktı (52)</i>
<i>Saymakla bitmez (20)</i>	<i>Tura çıkmadan (52)</i>
<i>On parmağında</i>	<i>Doluya koydum almadı,</i>
<i>on marifet (20)</i>	<i>boşa koydum dolmadı (52)</i>
<i>Hayran kalırdı (20)</i>	<i>İşin içinden çıkamadım (52)</i>
<i>Gurur duyuyorduk (24)</i>	<i>Afiyet olsun (52)</i>
<i>Sır verir (26)</i>	<i>Sır aklma geldi (52)</i>
<i>Sır verdiğini (26)</i>	<i>Karar verdim (52)</i>
<i>İhraç edeceğini (26)</i>	<i>Ziyaret etmedi (53)</i>
<i>Anlam vermezdim (26)</i>	<i>Yer almak (53)</i>
<i>Aklım havsalam</i>	<i>Emin olmak (53)</i>
<i>almıyordu (26)</i>	<i>Hoşça kalın (53)</i>
<i>Kendimi zor tutardım (28)</i>	<i>Dünya turuna çıktı (54)</i>
<i>Sloganlar atardı (28)</i>	<i>Seferber olmuştu (55)</i>
<i>Yanıt alıyordu (28)</i>	<i>Konser verebileceğini (55)</i>
<i>İddiaya bile giriyorduk (28)</i>	<i>İşe yaramıştı (56)</i>
<i>Akıl sır erdirmezdim (28)</i>	<i>Harekete geçirmişti (56)</i>
<i>Emek harcadığını (29)</i>	<i>Yola çıkmıştı (57)</i>
<i>Sırra kim erişirse (29)</i>	<i>İmdatına yetişti (57)</i>
<i>Çorap söküşü gibi gelirmiş (29)</i>	<i>İletişim kuruyordu (58)</i>
<i>Hepsine gözü gibi bakar (30)</i>	<i>Film çekebiliriz (58)</i>
<i>Toz kondurmazdı (30)</i>	<i>Ziyaret ediyordu (59)</i>
<i>Gözlerini fal taşı gibi açmış (30)</i>	<i>Esnafın yüzü epey gülüyordu (59)</i>
<i>Ortaya koymuş (32)</i>	<i>İlham alarak (59)</i>
<i>Özel ders bile almıştı (32)</i>	<i>Türküsünü söylemişti (59)</i>

	<p><i>Ter dökmüştü (32)</i> <i>Hak kazanmıştı (32)</i> <i>Armut piş ağzıma düş (34)</i> <i>Kulağıma fısıldamaya (34)</i> <i>Kafa yormalısın (34)</i> <i>Harekete geçmelisin (34)</i> <i>Avazım çıktığı kadar (35)</i> <i>Ağzı sulanmıştı (35)</i> <i>Aklından bile geçirme (35)</i> <i>Dünya turuna çıktığım (36)</i> <i>Harekete geçmişti (45)</i> <i>Harekete geçmeliydim (45)</i></p>	<p><i>Destek olacağını (59)</i> <i>İşler.... yolundaydı (60)</i> <i>İçeri girdi (60)</i> <i>Gözlerimize inanamıyorduk (61)</i> <i>Geri dönmesi (61)</i> <i>Baş döndürücü (62)</i></p>
Naneyi Yedik Lokantası	<p><i>İş bırakıyor (6)</i> <i>Ayağa fırladı (7)</i> <i>Mola vermişti (7)</i> <i>Yüzümü biraz astım (8)</i> <i>Kulağıma fısıldadı (8)</i> <i>Kafaya koymuştu (10)</i> <i>Kafasına koyduğu (10)</i> <i>Lafa tuttun (10)</i> <i>Aklından sakın çıkarma (15)</i> <i>İşim düştüğünde (15)</i> <i>İpucu verebilirim (16)</i> <i>İpucu vermişti (16)</i> <i>Haklı çıktı (18)</i> <i>Sorun çıkarmayacağından (19)</i> <i>Emin olabilirsiniz (19)</i> <i>Hoşça kalın (19)</i> <i>Turp gibi (20)</i> <i>Kelimenin tam anlamıyla (20)</i> <i>Nefes nefese kalınca (21)</i> <i>Örnek olacaktır (21)</i> <i>... e haline geldi (23)</i> <i>Havalara uçtuk (25)</i> <i>Kural koydu (26)</i> <i>Servis ediyoruz (26)</i> <i>Servis edeceğiz (26)</i> <i>Servis ederek (26)</i> <i>Eksik olmuyordu (27)</i> <i>Havada uçuşuyordu (28)</i> <i>Kararı aldı (29)</i> <i>Servis ediliyordu (30)</i> <i>İşi bırakıyordu (31)</i> <i>İşi size devrediyorum (31)</i> <i>Çılgın attı (31)</i> <i>Korktuğumuz şey başımıza gelmişti (32)</i> <i>Heyecan duymadığı (32)</i></p>	<p><i>Zaman almıştı (40)</i> <i>Hak vermemek (41)</i> <i>Ortaya çıkabiliyordu (41)</i> <i>Sipariş vermek (42)</i> <i>Hoş geldiniz (43)</i> <i>Fark etmişti (44)</i> <i>Tepki gösteriyordu (44)</i> <i>Aklına bir fikir geldi (44)</i> <i>İşler kesattı (45)</i> <i>Eski tadı tuzu yok (45)</i> <i>İşe yarayabilirdi (46)</i> <i>Harekete geçecektim (46)</i> <i>Afiyet bal olsun (47)</i> <i>Gözleri bir anda parlamaya başladı (48)</i> <i>Sinek avlıyordu (47)</i> <i>Yolunda gitmediği (47)</i> <i>Aklına nasıl gelmedi (48)</i> <i>Kolları sıvadık (48)</i> <i>Akılda kalıcı (48)</i> <i>İlgiyi lokantaya çekmek (49)</i> <i>Karar vermek (51)</i> <i>İlgisini çekmeyebilirdi (51)</i> <i>İyi gelebilirdi (52)</i> <i>Kararı almak (54)</i> <i>Yolculuğa çıkarırken (54)</i> <i>Aklına fikir geldi (54)</i> <i>İşler iyi gitmiyordu (54)</i> <i>Karar verdik (55)</i> <i>Çığ gibi büyümüştü (56)</i> <i>Yüzü yine gülüyordu (56)</i> <i>İçim yeniden kıpır kıpır (56)</i> <i>...haline gelmişti (58)</i> <i>Sevinç çılgınlıkları attık (59)</i> <i>Gözleri şaşkınlıktan</i></p>

<i>İşini anneme devretti (32)</i> <i>Hayal kuramadığı (32)</i> <i>Yelken açıyordu (32)</i> <i>Sürüp gidiyordu (32)</i> <i>Kolaçan ederken (35)</i> <i>Aklıma geldi (35)</i> <i>Şakayı sürekli yapıyordu (35)</i> <i>Kelimenin tam anlamıyla (40)</i> <i>Kelimenin tam anlamıyla (40)</i>	<i>fal taşı gibi açılmıştı (59)</i> <i>Özlem gidermek (60)</i> <i>Mola vermişti (60)</i> <i>Ziyafet çekeceğiz (60)</i>
--	---

3.3. İkilemeler

Bu kısımda, Mert Arık'ın hikâye kitaplarında kullanılan ikilemelere odaklanılmıştır. İkilemelerin tespitinde Necmi Akyalçın'ın "Türkçe İkilemeler Sözlüğü"ne başvurulmuştur. İncelenen eserlerde belirlenen ikilemeler, sayfa sırasına ve tekrarlı kullanımlarına göre ayrıntılı bir şekilde Tablo 5'te sunulmuştur.

Arık'ın eserlerinde 72 ikileme aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle, 1 ikileme yakın anlamlı sözcüklerle, 8 ikileme zıt anlamlı sözcüklerle, 20 ikileme yansıma sözcüklerle, 2 ikileme "m" ünsüzü eklenerek ve 14 ikileme biri olumlu biri olumsuz kelimelerle oluşturulmuştur.

Tablo 5. İkilemelerin Dağılımı

İkilemeler		
Benim Zürafam Uçabilir	<i>Komik komik (6)</i>	<i>Süzüle süzüle (31)</i>
	<i>Harıl harıl (15)</i>	<i>Lapa lapa (34)</i>
	<i>Kendi kendine (18)</i>	<i>Koşa koşa (61)</i>
	<i>Çeşit çeşit (24)</i>	
Uzaya Giden Tren	<i>Harıl harıl (5)</i>	<i>Türlü türlü (34)</i>
	<i>Kimler kimler (27)</i>	<i>Tek tek (48)</i>
	<i>Bol bol (28)</i>	<i>Apar topar (52)</i>
	<i>Sokak sokak (28)</i>	<i>Gider gitmez (52)</i>
	<i>Didik didik (30)</i>	<i>Güp güp (56)</i>
	<i>Birer birer (30)</i>	
	<i>Çeşit çeşit (32)</i>	
Çantamdan Fil Çıktı	<i>Tek tek (32)</i>	
	<i>Gece gündüz (9)</i>	<i>Uyanır uyanmaz (28)</i>
	<i>Bol bol (12)</i>	<i>Zangır zangır (29)</i>
	<i>Uçsuz bucaksız (13)</i>	<i>Şaşkın şaşkın (29)</i>
	<i>Kana kana (14)</i>	<i>Sağlı sollu (29)</i>
	<i>Teker teker (14)</i>	<i>Neler neler (44)</i>
	<i>Süpüre süpüre (16)</i>	<i>Hemen hemen (47)</i>
	<i>Gıdı gıdı (16)</i>	<i>Gece gündüz (49)</i>
	<i>Gıdı gıdı (17)</i>	<i>Gürültü patırtı (58)</i>
	<i>Gıdı gıdı (17)</i>	<i>Gider gitmez (60)</i>
	<i>Kikir kikir (23)</i>	
	<i>Gider gitmez (25)</i>	

Ayvayı Yedik Müzesi	<i>Duyar duymaz</i> (5)	<i>Koca koca</i> (42)
	<i>Sıkı sıkı</i> (6)	<i>Patır patır</i> (42)
	<i>Şaşkın şaşkın</i> (8)	<i>Sabah akşam</i> (42)
	<i>Yok yok</i> (10)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (42)
	<i>Birer birer</i> (11)	<i>Kazıya kazıya</i> (44)
	<i>Şaka maka</i> (11)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (44)
	<i>Hapur hupur</i> (12)	<i>Apar topar</i> (45)
	<i>Sıkı sıkı</i> (15)	<i>Hapur hupur</i> (47)
	<i>Sıkı sıkı</i> (16)	<i>Gece gündüz</i> (49)
	<i>Pır pır</i> (17)	<i>Sıkı sıkı</i> (49)
	<i>Hokus pokus</i> (17)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (51)
	<i>Hele hele</i> (18)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (52)
	<i>Gece gündüz</i> (21)	<i>Neler neler</i> (52)
	<i>Olur olmadık</i> (26)	<i>Hapur hupur</i> (53)
	<i>Hemen hemen</i> (28)	<i>Hupur hupur</i> (53)
	<i>Çeşit çeşit</i> (29)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (54)
	<i>İrili ufaklı</i> (30)	<i>Koşa koşa</i> (57)
	<i>Gece gündüz</i> (32)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (57)
	<i>Hemen hemen</i> (32)	<i>Kapış kapış</i> (59)
	<i>Gelir gelmez</i> (34)	<i>Tıkır tıkır</i> (60)
	<i>Ekşi ekşi</i> (35)	<i>Cıvıl cıvıl</i> (60)
	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (38)	<i>Karış karış</i> (61)
	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (39)	<i>Işıl ışıl</i> (61)
	<i>Pat path</i> (39)	<i>Teker teker</i> (61)
	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (41)	<i>Kıpır kıpır</i> (62)
	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (41)	
<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (42)		
<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (42)		
<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (42)		
Naneyi Yedik Lokantası	<i>Duyar duymaz</i> (7)	<i>Cakkıdı cakkıdı</i> (32)
	<i>Şaşkın şaşkın</i> (11)	<i>Hapur hupur</i> (479)
	<i>Neler neler</i> (12)	<i>Sık sık</i> (48)
	<i>Gider gitmez</i> (14)	<i>Kıpır kıpır</i> (56)
	<i>Yardım mardım</i> (15)	<i>Tıklım tıklım</i> (56)
	<i>Duyar duymaz</i> (16)	<i>Girer girmez</i> (56)
	<i>Nefes nefese</i> (21)	<i>Tıkır tıkır</i> (58)
	<i>Seve seve</i> (21)	<i>Tek tek</i> (59)
	<i>Çeşit çeşit</i> (26)	
	<i>Gece gündüz</i> (26)	
	<i>Hapur hupur</i> (26)	
	<i>Kikir kikir</i> (27)	
	<i>Kilo kilo</i> (29)	
	<i>Kilo kilo</i> (29)	
<i>Güle güle</i> (29)		

3.4. Yansıma Sözcükler

Bu kısımda, Mert Arık'ın hikâye kitaplarında kullanılan yansıma sözcüklere odaklanılmıştır. Yansıma sözcüklerin tespitinde TDK'nin Büyük Türkçe Sözlüğünden faydalanılmıştır. İncelenen eserlerde

belirlenen yansıma sözcükler, sayfa sırasına ve tekrarlı kullanımlarına göre ayrıntılı bir şekilde Tablo 6'te sunulmuştur.

Tablo 6. Yansıma Sözcüklerin Dağılımı

Yansıma Sözcükler	
Benim Zürafam Uçabilir	<i>Kulağına fısıldadı (9)</i> <i>Kulağına yine fısıldadı (10)</i>
Uzaya Giden Tren	<i>Öffledi (6)</i> <i>Puffladı. (6)</i> <i>Çıt çıkmıyordu. (6)</i> <i>Cumburlop kasabasına... (11)</i> <i>Cumburlop kasabasında... (11)</i> <i>Neden Cumburlop'a... (12)</i> <i>Kahkaha attı. (14)</i> <i>Kıkırdamak (30)</i> <i>Kahkaha attı. (34)</i> <i>Hıştırtı (30)</i> <i>Kapı gıcirtısına (51)</i> <i>Güp güp atıyordu. (56)</i>
Çantamdan Fil Çıktı	<i>Kikir kikir gülerek... (23)</i> <i>Off! (29)</i> <i>Pat (30)</i> <i>Off (30)</i> <i>Kahkahalar (31)</i> <i>Patladı (34)</i> <i>Patlamasaydı (34)</i> <i>Patladı (35)</i> <i>Fısıltılar yükseldi (35)</i> <i>Ahhh! (36)</i> <i>Kahkaha (41)</i> <i>Fısıldayarak (53)</i> <i>Pathyordu (55)</i> <i>Çıt çıkmıyordu (55)</i> <i>Çığlık (56)</i> <i>Işık (56)</i> <i>Gürültü patırdı (58)</i>
Ayvayı Yedik Müzesi	<i>Ahh! (6)</i> <i>Ahh! (9)</i> <i>Ahh! (10)</i> <i>Gümbürtüyle (13)</i> <i>Mırlıdandı (15)</i> <i>Pır pır (17)</i> <i>Pır pır (17)</i> <i>Ahh! (18)</i> <i>Düt (18)</i> <i>Fısıldamıştı (26)</i> <i>Fısıldadığını (26)</i> <i>Haart (36)</i> <i>Cakkıdı cakkıdı (38)</i> <i>Cakkıdı cakkıdı (39)</i> <i>Pat patlı (39)</i> <i>Cakkıdı cakkıdı (41)</i> <i>Cakkıdı cakkıdı (42)</i> <i>Patır patır pathyordu (42)</i> <i>Fısıldayarak (43)</i> <i>Cakkıdı cakkıdı (44)</i> <i>Fısıldamıştı (46)</i>

<i>Fısildayarak</i> (26)	<i>Fısildamıştı</i> (49)
<i>Fısildayarak</i> (26)	<i>Fısildadığı</i> (49)
<i>Fısilıyla</i> (26)	<i>Cakkadı cakkadı</i> (51)
<i>Fısildayarak</i> (26)	<i>Cakkadı cakkadı</i> (52)
<i>Fısilıyordu</i> (29)	<i>Fısildadığı</i> (52)
<i>Kulağıma fısil dama</i> (34)	<i>Cakkadı cakkadı</i> (57)
<i>Fısil dama</i> (34)	<i>Tıkır tıkır</i> (60)
<i>Fısil damaya</i> (34)	<i>Kahkahalar</i> (61)
<i>Haart</i> (35)	

Naneyi Yedik Lokantası	<i>Fısil dadı</i> (8)
	<i>Kahkahalarla</i> (14)
	<i>Fısil dayan</i> (17)
	<i>Fısil dayabilirdi</i> (17)
	<i>Havlamaya</i> (20)
	<i>Havlıyordu</i> (20)
	<i>Patlamasını</i> (27)
	<i>Kikir kikir</i> (27)
	<i>Kahkaha</i> (27)
	<i>Kahkahalar</i> (27)
	<i>Çıglık</i> (31)
	<i>Cakkadı Cakkadı</i> (32)
	<i>Offf</i> (35)
	<i>Tıkır tıkır</i> (58)
<i>Çıglık</i> (59)	
<i>Kahkaha</i> (59)	
<i>Fısilıyla</i> (60)	

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Mert Arık'ın eserlerinin dil kullanımını açısından incelendiğinde, "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" hikâye kitaplarında toplam 548 dil ögesi Necmi Akyalçın'ın "Türkçe İkilemeler Sözlüğü" ve TDK'nin "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü" ile tespit edilmiştir. Bu ögelerin 1'i atasözü, 344'ü deyim, 117'si ikileme ve 86'sı yansıma sözcükler olarak tespit edilmiştir.

Mert Arık'ın eserlerinde incelenen deyimlerin 331'i mastar hâlinde (kip veya kişi eki almış), 14'ü ise cümle içinde kullanılmıştır. Deyimlerin kullanım şekilleri, dil öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Mastar hâlinde kullanılan deyimler, öğrencilere dilin temel yapı taşlarını ve fiil çekimlerini öğretmek açısından büyük önem taşır. Bu tür deyimler, öğrencilere fiillerin çeşitli kiplerde ve kişilerde nasıl çekimlendiğini gösterirken, dilin doğal kullanımını da pekiştirmeye yardımcı olur.

Arık'ın incelenen eserlerinde yer alan ikilemelerin oluşum şekilleri incelendiğinde, aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle oluşan ikileme sayısının 72, yakın anlamlı sözcüklerle oluşan ikileme sayısının 1, zıt anlamlı sözcüklerle oluşan ikileme sayısının 8, yansıma sözcüklerle oluşan ikileme sayısının 20, ikinci kelimenin başına "m" ünsüzü getirilerek oluşturulan ikileme sayısının 2 ve biri olumlu biri olumsuz kelimelerden oluşan ikileme sayısının 14 olduğu belirlenmiştir. İkilemeler, Türkçe dil öğretiminde hem anlam hem de dilbilgisel yapı açısından önemli bir yer tutar. Aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle oluşturulan ikilemeler,

öğrencilerin dilin ritmini ve vurgularını kavramalarına yardımcı olabilir. Yakın ve zıt anlamlı sözcüklerle yapılan ikilemeler ise anlam ilişkileri üzerinde durulmasına olanak tanır ve öğrencilerin kelime dağarcığını genişletir.

Alanyazındaki çalışmalar (Okuyan, 2006; Mert, 2009; Sever ve Karagül, 2014; Mete, 2016; Özbaşı, 2016) yazınsal yapıtlardaki söz varlığı öğelerini belirleme ve incelemeye odaklandığında, deyimlerin en sık kullanılan öge olduğu, atasözlerinin ise en az kullanılan öge olduğu ortaya çıkmaktadır. Mert Arık'ın hikâyelerinde de benzer şekilde deyimlerin öne çıktığı diğer çalışmalardaki sonuçlarla uyumlu olarak, Arık'ın hikâyelerinde en az karşılaşılan söz varlığı ögesi atasözleri olarak belirlenmiştir. Lâkin çocuk edebiyatı eserlerinde atasözü kullanımının önemi büyüktür. Çünkü bu kısa ve özlü sözler, çocuklara yaşam bilgeliğini eğlenceli ve öğretici bir şekilde aktarır. Atasözleri, kültürel değerleri ve ahlaki dersleri somut bir biçimde ifade eder ve çocukların doğru davranışları anlamalarına yardımcı olur.

Atasözleri ve deyimler, edebî metinlerde karakterlerin psikolojik ve fiziksel durumlarını, çevrelerini ve yaşadıkları deneyimleri anlatmada önemli bir araçtır (Tuzcu, 2019). Bu dil birimleri, somutlaştırma, imgeleme ve duygu durumu oluşturma gibi özellikleriyle, okuyucunun karakterlerin iç dünyasını daha iyi anlamasına katkı sağlar (Bulut, 2020). Özellikle atasözleri ve deyimler, olayları anlamlandırmak ve karakterlerin duygusal durumlarını açıklamak için bir çerçeve sunarlar. Bu, okuyucunun metnin içeriğine daha derinlemesine nüfuz etmesini sağlar ve karakterlerin yaşadığı zorlukları ve sevinçleri daha etkili bir şekilde anlamasına olanak tanır.

Çocuk edebiyatı yapıtlarındaki dil birimlerini belirlemeye yönelik çalışmalar, deyimlerin ardından en sık karşılaşılan dilsel birimin ikilemeler olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, yazarın romanlarında deyimlerin yanı sıra ikilemeleri de sıkça kullandığını ortaya koymaktadır. Önceki araştırmalara (Mert, 2009; Mete, 2016; Özbaşı, 2016; Karabulut, 2019; Ziya, 2019; Akkuş, 2019; Yavuzkılıç, 2019; Çetinkaya, 2020) göre, çocuk edebiyatı yapıtlarında dil birimlerinin sıralaması genellikle deyimlerin ardından ikilemelerin geldiğini göstermektedir.

Çocuk edebiyatında eserlerinde yansıma sözcüklerin kullanımı, dilsel ritmi ve metinlerin canlılığını artırarak çocukların dilsel gelişimini destekler ve anlatıma canlılık katar. Bu tür sözcükler, seslerin anlamı doğrudan yansıttığı bir işlevi yerine getirir ve çocukların ses taklitleri yoluyla çevresel dünyayı daha derinlemesine kavramalarına yardımcı olur. Örneğin, incelenen hikâyelerde yer alan "cakkadı cakkadı" ve "kikir kikir" gibi yansıma sözcükler, metinlere eğlenceli ve ilgi çekici bir nitelik kazandırarak çocukların okuma ve dinleme deneyimlerini zenginleştirir.

Çocuk edebiyatı kitapları, okura anadilinin söz varlığı öğelerini tanıtmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu eserler, okurun öyküleme sürecinde kendi dilini keşfetmesine ve geliştirmesine yardımcı olurken aynı zamanda duygu-düşünce dünyasını genişletir ve kavram alanını geliştirir. Mert Arık'ın hikâyeleri incelendiğinde, seslendiği yaş grubunun (11-12) duygu ve düşünce dünyasını etkileyebilecek ve onların dil becerilerini destekleyebilecek nitelikte olduğu görülür.

Arık, hikâyelerinde çeşitli söz varlığı öğelerini ustalıkla kullanarak Türkçenin anlatım olanaklarını okuruna aktarmaya çalışmıştır. Bu öğeler, anlatımına çeşitlilik, incelik, esneklik, canlılık ve özgünlük katarken, okurun metne daha derinlemesine bağlanmasını sağlar. Bu yolla, Arık'ın hikâyeleri okurların dil becerilerini geliştirmelerine ve Türkçenin zenginliğini keşfetmelerine olanak tanır.

Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik

Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" hikâye kitaplarında söz varlığını konu edinen bu çalışma sonucunda belirlenen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Mert Arık'ın "Benim Zürafam Uçabilir", "Uzaya Giden Tren", "Çantamdan Fil Çıktı", "Ayvayı Yedik Müzesi" ve "Naneyi Yedik Lokantası" hikâye kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenebilir. Bu inceleme, kitapların hedef kitlesi olan çocukların dil ve düşünce dünyasına ne şekilde hitap ettiğini, karakterlerin gelişimini nasıl işlediğini, eğitici ve öğretici unsurları nasıl kullandığını değerlendirebilir.

2. Mert Arık'ın hikâye kitapları, okur merkezli incelemelerle değerlendirilebilir. Bu inceleme, kitapların okuyucular üzerindeki etkisini, çocukların kitapları nasıl algıladığını, hangi unsurların onları daha çok etkilediğini ve kitapların çocukların yaşamında nasıl bir rol oynadığını ele alabilir.

Kaynakça

- Akdemir, B. (2019). H. Salih Zengin'in Çocuk Hikâyelerindeki Söz Varlığının Türkçe Eğitime Katkısı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Akkuş, M. (2019). Seza Kutlar Aksoy'un öykülerinde söz varlığı [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Aksan, D. (2018). Türkçenin Söz Varlığı. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Aktaş, E. (2016). Okuma Eğitimi Açısından Sevim Ak'ın Çocuk Öykülerinde Söz Varlığı. Milli Eğitim Dergisi, 45(210), 539-562.
- Aslan, C. (2013). Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Temel İşlevi. Eğitimci Öğretmen Dergisi, 17, 6-9.
- Avcı, Y. (2014). Cahit Uçuk'un "Türk İnkizleri" Romanında Söz Varlığı. Folklor/Edebiyat, 20(78), 121-130.
- Aydın, E. (2023). Dijital Çağda Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğdu, Ö. (2023). Sevinç Çokum'un "Beyaz Bir Kıyı" İsimli Hikâye Kitabında Söz Varlığı. Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi (Özel Sayı 1 (Cumhuriyetin 100. Yılına), 298-321. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1360934>
- Aytan, T. (2016). Türk Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Söz Varlığı Çalışması: Atasözleri. Milli Eğitim Dergisi, 45(210), 425-445.
- Baş, B. (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. Tübar, 27, 137-159. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156986>
- Baş, B. (2016). Çocuk Kitaplarında Ortak Söz Varlığı Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme. Milli Eğitim Dergisi, 45(210), 391-409.
- Beck, I. L., McKeown, M. G. ve Kucan, L. (2002). Bringing words to life: Robust vocabulary instruction. New York: Guilford Press.
- Bulut, M. (2020). Atasözlerinde Deyim Aktarması. Uluslararası Beşeri Bilimler Ve Eğitim Dergisi, 6(14), 750-777.
- Çeçen, M. A. (2011). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi. Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı (ed.: Şener Demirel), 121-140.
- Çelik, H., Fırat, H. (2020). Çocuk hikâye ve romanlarında çocuk gerçekliği: Sevim Ak örneği. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 9(1), 94-109
- Çetinkaya, S. (2020). Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerinin Türkçe öğretimi bağlamında söz varlığı açısından incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Demirel, Ş., Seven, S. (2021). Çağdaş Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, S. (2018). Çağdaş Çocuk Yazını. İzmir: Tudem Yayınları
- Göçen, G., & Okur, A. (2015). Ortaokula Yönelik Söz Varlığı Araştırmalarının İncelenmesi: Tezler. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(1), 64-79. <https://doi.org/10.16916/aded.66746>
- Göktürk, A. Okuma Uğraşı. (8. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hammer, C. S., Hoff, E., Uchikoshi, Y., Gillanders, C., Castro, D. C., & Sandilos, L. E. (2014). The language and literacy development of young dual language learners: A critical review. Early childhood research quarterly, 29(4), 715-733.
- Karaağaç, G. (2016) Türkçenin Dil Bilgisi. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karabulut, C. (2019). Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinin söz varlığı açısından incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karadağ, Ö. (2013). Kelime Öğretimi. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Mert, E. L. (2009). Türkçenin Sözvarlığı Açısından Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masallar

- [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Mert, E. L. (2013). İlköğretim Türkçe programı ile Türkçe çalışma kitaplarındaki kazanım ve etkinliklerin sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 13- 31.
- Moran, B. (2022). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. (32. Basım). İletişim Yayınları: İstanbul.
- Nelson, J. R. ve Stage, S. A. (2007). Fostering the development of vocabulary knowledge and reading comprehension through contextually-based multiple meaning vocabulary instruction. *Education and Treatment of Children*, 30(1), 1-22.
- Numanoğlu, Ö. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Oğuzkan, A. F. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okur, A. (2007). Serbest Okuma Etkinliğinin Sözcük Hazinesi ve Kavram Gelişimine Etkisi Serbest Okuma Etkinliğinin Sözcük Hazinesi ve Kavram Gelişimine Etkisi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, 2007.
- Onan, B. (2020). *Dil Eğitiminin Temel Kavramları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özbaşı, S. (2021). "Dolunay Dedektifleri" Roman Dizisinin Türkçenin Söz Varlığı Açısından Çözümlemesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5(4), 2496-2518. <https://doi.org/10.34083/akaded.990755>
- Özdemir Mete, Ö. (2016). Sevim Ak'ın çocuk romanlarının sözvarlığı açısından çözümlemesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Özen, Ş. (2022). Gülten Dayıoğlu Eserlerinde Kalıp Söz Varlığı (Yurdumu Özledim ve Tuna'dan Uçan Kuş Örneği). *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-16. <https://doi.org/10.34056/aujef.926621>
- Sever, S. (2015). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınevi
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve Edebiyat* (9.Baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. ve Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan sözvarlığı öğelerinin incelenmesi. *Folklor / Edebiyat*, 20 (77), 173-188.
- Şimşek, Ş. ve Demirel, İ. F. (2020). Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı kazandırma/kelime öğretimi etkinliklerinin kullanılan yöntemler açısından incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11, 317-330. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1440183> adresinden erişildi.
- Şirin, M. R. (2016). *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Kapı Yayınları
- Tekşan, K., Çinpolat, E., Çelenk, B., Güneş, T. (2019). SEVİM AK'IN ESERLERİNDE SÖZ VARLIĞI UNSURLARI. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 361-370. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.43815-468668>
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., Gürel, Z. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Türkben, T. (2012). Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Söz Varlığı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bozok Üniversitesi, Yozgat.
- Türk Dil Kurumu. [2021, 17 Mayıs]. Güncel Türkçe Sözlük. <http://sozluk.gov.tr>.
- Usta Tuzcu, Ö. (2019). The effect of the changing society on the Turkish proverbs. *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (14), 373-383. <https://doi.org/10.29000/rumelide.541037>
- Uysal, A. (2021). Çocuk Kitaplarının Kalıplaşmış Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme: Keloğlan Masalları. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4(2), 160-181. <https://doi.org/10.47935/ceded.937309>
- Uz, M., & Özcan, M. F. (2020). Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" Dizindeki Hikâye Kitaplarının Kalıplaşmış Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Dergisi (47), 187-214.

Uzuner Yurt, S. (2016). Aytül Akal`ın Gökyüzünde Balonlar Adlı Öykü Kitabının Söz Varlığı. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(1), 425-444. <https://doi.org/10.17556/jef.61125>

Yazıcı Okuyan, H. (2006). Türkçenin sözvarlığı açısından Fakir Baykurt'un romanları [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yavuzkılıç, S. (2019). Gülten Dayıoğlu'nun "Ölümsüz Ece" adlı romanının söz varlığı incelemesi ve Türkçe öğretimine katkısı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Yıldırım, D. (2017). Çocuk Edebiyatı Alanındaki Eserlerin Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme. International Journal of Languages' Education and Teaching, 5(3), 145-171.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Ziya, S. (2019). Behiç Ak'ın Çocuk Romanlarının Söz Varlığı ve Okunabilirlik Yönünden Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Erciyes.